

Δημήτρης Μπελαντής

*Εκπαιδευτικό κίνημα και κρατική καταστολή:
από τις κινητοποιήσεις του Γενάρη ως τα συμβάντα
της 8ης Μαρτίου*

Η ανάπτυξη, τους τελευταίους δέκα μήνες, ενός μεγαλειώδους και νικηφόρου μαζικού κινήματος, φοιτητικού, νεολαιίστικου και πανεκπαιδευτικού, σηματοδοτεί μια περίοδο έντονης ριζοσπαστικοποίησης για ένα τμήμα της ελληνικής κοινωνίας. Κινητοποιήσεις και καταλήψεις των φοιτητών την περασμένη άνοιξη και το καλοκαίρι, απεργία των δασκάλων το φθινόπωρο, μεγάλες αποχές των πανεπιστημιακών και καταλήψεις των φοιτητικών συλλόγων από τον Γενάρη μέχρι σήμερα και, πιθανότατα, προο-

πτική συνέχισης μετά το Πάσχα με τις ίδιες ή άλλες μορφές. Αγώνες που ήδη διαρκούν έντεκα μήνες. Οι εκτιμήσεις ότι η νεολαιίστικη ριζοσπαστικότητα είναι πια περιθωριακό φαινόμενο και ότι η τεράστια πλειοψηφία των νέων αναζητεί εν τέλει ατομικές λύσεις φαίνονται να διαψεύδονται: τεράστια και διαρκή μπλοκ συνελεύσεων μη αναγώγιμα σε κομματικές ή παραταξιακές δυνάμεις, αναβαθμισμένες μορφές πάλης και συλλογικότητας, πανεκπαιδευτικό μέτωπο, άνοιγμα εκ νέου ιδεολογικών ζητημάτων μέσα στη νεολαία (εί-

ναι π.χ. ενδιαφέρον το πώς η ριζοσπαστικοποίηση της νεολαίας επιδρά και στη στάση των κομματικών νεολαίων εντός των φορέων τους, βλ. ΠΑΣΟΚ αλλά και ΚΚΕ, ΣΥΝ). Τα κινήματα του '73, του '79, του '87, του '91 και του '98-'99 συναντούν το σύγχρονο και πρωτότυπο ταυτόχρονα ομόλογό τους. Σημείο συνέχειας άλλωστε – οι αιώνιες Κασσάνδρες του «τέλους της πολιτικής» γρήγορα μετατρέπονται σε τιμητή των χαρακτηριστικών του νέου κινήματος.

Η κυβέρνηση έχει ήδη υποστεί μια σημαντικότερη πολιτική ήττα. Η αντανάκλαση των κοινωνικών αγώνων στο εσωτερικό της φιλελεύθερης σοσιαλδημοκρατίας (ΠΑΣΟΚ) δημιούργησε ένα βαθύ ρήγμα, πόλωσε μεγάλο μέρος της βάσης της κατά της αναθεώρησης του άρθρου 16 (λ.χ. «Πρωτοβουλία κατά της Αναθεώρησης») και οδήγησε στη μέχρι στιγμής αποτυχία της αναθεωρητικής προσπάθειας. Η αποχώρηση του ΠΑΣΟΚ από την αναθεωρητική διαδικασία εγκυμονεί πιθανότατα, αν το ΠΑΣΟΚ δεν αλλάξει θέση στην επόμενη Βουλή, το τέλος του εγχειρήματος: αν δεν υπάρξουν οι 180 βουλευτές που απαιτεί το Σύνταγμα, το ζήτημα θα μετατεθεί υπό τη μορφή της έναρξης νέας αναθεώρησης στη Βουλή του 2011-2012. Το να κατανοεί κανείς αυτή την έκβαση όχι ως μεγάλη πολιτική νίκη αλλά απλώς ως τακτικό χειρισμό (όπως κάνει το ΚΚΕ) είναι πολιτικά εσφαλμένο και ηττοπαθές και δυσκολεύει την πολιτική αξιοποίηση της νίκης υπέρ του κινήματος.

Το ζήτημα της μη εφαρμογής του νέου νόμου-πλαισίου για τα ΑΕΙ μετά την πρόσφατη ψήφισή του είναι ο άλλος άξονας του κινήματος. Συνταγές για την επόμενη μέρα δεν υπάρχουν. Αυτό που αποκτά προτεραιότητα είναι η προγραμματική και κινηματική αντοχή των κινητοποιήσεων και η σύνδεσή τους με το σύνολο των ζητημάτων που εγείρει η κρίση της ανώτατης εκπαίδευσης (μορφωτικών, επαγγελματικών, ζητημάτων αναπαραγωγής της κοινωνικής και ταξικής ιεραρχίας, του ρόλου της μόρφωσης ως δημόσιου αγαθού κλπ.). Αλλά και η εμβάθυνση των μορφών πάλης ώστε και το ευρύτερο σύνολο των εργαζομένων να κατανοήσει τη διάσταση του προβλήματος (ιδιωτικοποίηση-εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης) και οι κινητοποιήσεις να αποκτήσουν πλουσιότερη εσωτερική ζωή (π.χ. λειτουργικός χαρακτήρας των καταλήψεων ως δυνατότητα).

Η κυβέρνηση έχει αξιοποιήσει δυο ειδών στρατηγικές κατά του αναδυόμενου φοιτητικού και εκπαιδευτικού κινήματος. Η μία είναι η διαίρεση και η δημιουργία διαχωριστικών γραμμών εντός του κινήματος. Ιδίως η αξιοποίηση «δεξιών/εκσυγχρονιστικών» αντιλήψεων εντός των διδασκόντων (όπως η περίφημη «Πρωτοβουλία των 1.000» που... δεν ήταν τελικώς χίλιοι), η ανάδυση πραγματικών προβλημάτων της δημόσιας εκπαίδευσης και η προπαγανδιστική τους παραμόρφωση, ώστε το κίνημα να χαρακτηριστεί «σκοταδιστικό και συντεχνιακό», τέθηκε στην ημερή-

σια διάταξη. Σε αυτή την κατεύθυνση προσέφεραν σημαντικές υπηρεσίες οι μηχανισμοί του ΠΑΣΟΚ και της «εκσυγχρονιστικής» πτέρυγας του ΣΥΝ. Παρ' όλ' αυτά, η αταλάντευτη στάση των φοιτητικών συλλόγων και της ηγεσίας της ΠΟΣΔΕΠ κατέστησαν δυνατό να μην καμφθεί το κίνημα και να ισχυροποιηθεί η συνοχή του και η κοινωνική του εμβέλεια. Αλλά και επανέφεραν στο προσκήνιο τις αξίες της αγωνιστικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Η δεύτερη κρατική στρατηγική είναι αυτή της αμείλικτης καταστολής. Η στρατηγική αυτή κρατά εδώ και μήνες και συνδέεται με την προπαγανδιστική δράση ορισμένων ηλεκτρονικών ΜΜΕ. Τα κινήματα εμφανίζονται ως φυτώριο βίας και ως εκτροφεία κουκουλοφόρων. Η δε αστυνομική βία καθαγιάζεται ως αναγκαία και ανάλογη με την επικύρωσή της από συνδικαλιστές αστυνομικούς στα κανάλια και με δηλώσεις του τύπου της «ζαρτινιέρας». Ο κ. υπουργός Δημόσιας Τάξης, κατά τα πρότυπα του Σαρκοζί και του «δόγματος μηδενικής ανοχής», αναπαράγει έναν λόγο αυταρχικής κοινωνικής ομογενοποίησης απέναντι σε ένα δήθεν «αναδυόμενο αντάρτικο πόλεων» και ενθάρρυνσης της αποφασιστικής κρατικής θωράκισης και καταστολής. Συνοικίες της Αθήνας, όπως τα Εξάρχεια και το Κέντρο, μοιάζουν όλο και περισσότερο με θύλακες της Βαγδάτης ή της Δυτικής Όχθης από την άποψη της διαρκούς παρουσίας στρατιωτικοποιημένων δυνάμεων ασφαλείας. Το δι-

καίωμα στη διαδήλωση παρουσιάζεται ως ένοχο, νοσηρό και παραβασιολόγο.

Η λογική αυτού του κύματος καταστολής κορυφώθηκε στα γεγονότα της 8ης Μαρτίου, όταν η πορεία πολλών χιλιάδων φοιτητών και εκπαιδευτικών χτυπήθηκε με πρωτοφανή ένταση από τα ΜΑΤ στο ύψος της Βουλής. Έγινε χρήση τόνων από απαγορευμένα και ληγμένα χημικά αέρια CS (τα οποία θεωρούνται μέσα χημικού πολέμου από τις διεθνείς συμβάσεις – ασκήθηκε ήδη αγωγή κατά του ελληνικού Δημοσίου από διαδηλωτές γι' αυτή την παράνομη χρήση ουσιών χημικού πολέμου), επιχειρήθηκε η αναίτια διάλυση νόμιμης διαδήλωσης με πρωτοφανή λαϊκή συμμετοχή, πέρα και από τα όρια ακόμη του ισχύοντος χουντικού ΝΔ 794/1971 για τις διαδηλώσεις, έγιναν αθρόες συλλήψεις φοιτητών και ματοκυλίστηκε η Αθήνα, καθώς δεκάδες τραυματίες μεταφέρθηκαν στα νοσοκομεία.

Τα ΜΜΕ, αντί να επικεντρωθούν στην αστυνομική βία και αυθαιρεσία, «ζούμαραν» στο δευτερεύον περιστατικό της καμένης σκοπιάς επιζητώντας μια εθνικιστικού τύπου «εξέγερση της σιωπηλής πλειοψηφίας» κατά των διαδηλωτών. Όπως επίσης ζούμαραν και στους «κουκουλοφόρους» αποκρύπτοντας ότι η βία της αστυνομίας προκάλεσε συγκρούσεις σε μαζική κλίμακα με τους διαδηλωτές κατά πολύ υπέρτερες του μειοψηφικού φαινομένου της αναρχικής βίας. Στο σημείο αυτό ήταν εσφαλμένη η θέση τμήματος της Αριστεράς το οποίο καταδίκασε στα κανά-

λια «τη βία από όπου και αν προερχόταν».

Οι συλλήψεις οδήγησαν σε μαζικές διώξεις για κακουργήματα και πλημμελήματα (η ομάδα των 12 και των 49 διαδηλωτών). Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την κράτηση των συλληφθέντων στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση της Αθήνας δεν τους επιτράπηκε σχεδόν για 24 ώρες να επικοινωνήσουν με συνηγούς παρά την παράσταση και διαμαρτυρία ακόμη και αρχηγών πολιτικών κομμάτων (ΣΥΝ). Με το πρόσχημα της «μαρτυροποίησης των προσαχθέντων» οι εισαγγελείς στέρησαν σημαντικά δικονομικά δικαιώματα και δημιούργησαν ένα προηγούμενο κατάργησης του θεσμού της υπεράσπισης στην κρίσιμη προδικασία, σε ρητή αντίθεση με το Σύνταγμα, τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Γεννήθηκαν συνειρμοί με την περίφημη περιπέτεια του Σάββα Ξηρού στον Ευαγγελισμό το καλοκαίρι του 2002.

Η ίδια, πάλι, η συγκρότηση των κατηγορητηρίων κατά των 49, η χρήση του αδικήματος της πλημμεληματικής συμμορίας (187 παρ. 3 Π.Κ.) όπως και του αδικήματος της διατάραξης κοινής ειρήνης (άρθρο 189 Π.Κ.), ενισχύει την αίσθηση ότι καλλιεργείται η ακραία αυταρχική αντίληψη της συλλογικής ή αντικειμενικής ευθύνης για όποια καταστροφή ή βιαιοπραγία και η αστυνομική αντίληψη για την ανάπτυξη συλλογικών δικαιωμάτων και κοινωνικών

δυναμικών («υποκίνηση»). Διόλου τυχαία, πριν από τις διαδηλώσεις η εισαγγελία καλούσε την ηγεσία της ΠΟΣΔΕΠ για να της ζητήσει να «αυτοπειθαρχηθεί». Οι αντιλήψεις αυτές έχουν χρησιμοποιηθεί κατά κόρον και στο παρελθόν τόσο στην πρώτη Μεταπολίτευση μέσα από την κατασκευή της πολιτικής ηθικής αυτοργίας (ηγεσία του ΕΚΚΕ τον Απρίλιο 1975, οργανώσεις εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς τον Μάιο του 1976), όσο και το 1995 με τις συλλήψεις των 500 «αναρχικών» στο Πολυτεχνείο και τις καρμπόν δίκες που ακολούθησαν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η επανάληψη αυτών των συνταγών σε σχέση με το πρόταγμα να καταπολεμηθεί η «αναρχική τρομοκρατία» και να διευρυνθεί η έννοια της «τρομοκρατίας» και προς το χώρο των διαδηλώσεων και των διαταράξεων της δημόσιας τάξης (λογική Ευρωτρομονόμου και Ν. 3251/2004, αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Η χρήση της «πολιτικής ηθικής αυτοργίας» στη «δίκη της 17N» και της «ψυχικής ενέργειας» στην α' «δίκη του ΕΛΑ», επίσης, συνδέεται με τη λογική συλλογικής ευθύνης στα αδικήματα των διαδηλώσεων.

Είναι προφανές ότι η καταστολή των διαδηλώσεων σε τεράστια κλίμακα δεν μπορεί να αποδοθεί απλώς στην «ιδιοτροπία» του κ. υπουργού ή στη δράση κάποιων αναρχικών. Πρόκειται για πολιτικό σχέδιο διπλής απεύθυνσης. Κατά πρώτον, η κυβέρνηση και τα φίλια ΜΜΕ επιζητούν να τρομοκρατήσουν τα ευρύτερα στρώματα των διαδηλωτών

του εκπαιδευτικού κινήματος και να τα «στείλουν σπίτι τους». Αντιστοίχως δε, να ποινικοποιήσουν έναν πυρήνα ανθρώπων που αντιστάθηκαν ενεργητικά στην καταστολή. Η ίδια συνταγή έχει χρησιμοποιηθεί και διεθνώς (ενδεικτικά το κύμα καταστολής κατά του γερμανικού Μάη του '68, το οποίο ευθύνεται σημαντικά για την ανάπτυξη της οργάνωσης ΡΑΦ). Κατά δεύτερον, η κυβέρνηση επιθυμεί να περιστείλει δραστικά το δικαίωμα στη διαδήλωση. Οι μαζικές δί-

κες είναι ο προπομπός του επικείμενου κάποια στιγμή διαδηλωσιοκτόνου νόμου (άξιου διαδόχου του χουντικού νομοθετήματος).

Οι πολιτικές των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων είναι ασύμβατες με τα συλλογικά πολιτικά δικαιώματα, όπως η διαδήλωση, και τη συνταγματική παράδοση ισχύος τους. Αν δεν μας το υπενθύμιζαν emphaticά ο κ. Πολύδωρας και οι συνδικαλιστές της ΕΛΑΣ, θα έπρεπε να το καταλάβουμε από μόνοι μας.